

КУРИКУЛУМ

„Оснажавање едукатора одраслих за подстицање покретања дигиталног социјалног предузетништва међу старијим особама и одраслима са различитим способностима“

НАСЛОВ:

Курикулум „Оснажавање едукатора одраслих за подстицање покретања дигиталног социјалног предузетништва међу старијим особама и одраслима са различитим способностима”

ПРОЈЕКАТ:

„Дигитално социјално предузетништво за старија особе и одрасле са различитим способностима”, финансиран је од стране Nationale Agentur Bildung für Europa beim Bundesinstitut für Berufsbildung, немачке националне агенције за Ерасмус+ (образовање одраслих) програм.

Пројектни партнери су:

- Outreach Hannover e.V., Немачка
- LINK DMT SRL, Италија
- Learning Wizard d.o.o., Хрватска
- Удруга за унапређивање савремених животних вјештина "Ostvarenje", Хрватска
- Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом ITECCION, Србија
- Центар за неформално образовање и целоживотно учење (ЦНЕЛЛ), Србија
- Fondazione Don Giovanni Zanandrea Onlus, Италија

ИЗДАВАЧ:

Outreach Hannover e.V., Немачка

УРЕДНИЦИ:

Данијела Маторчевић
Берна Џемајли

АУТОРИ:

Данијела Маторчевић
Берна Џемајли
Јелена Илић
Снежана Андревски
Станче Матовић
Павле Јевђић
Енрико Тадиа
Чедо Велашевић

ПРЕВОД СА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА:

Снежана Андревски

ГРАФИЧКИ ДИЗАЈН:

Никола Радовановић

Напомена:

У публикацији се именице граматичког мушког рода подједнако односе на особе мушког и женског рода.

Хановер, Немачка

2022

Садржај

О ПРОЈЕКТУ.....	4
УВОД У КУРИКУЛУМ.....	6
Програм обуке.....	8
ПРЕПОРУКЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ОВОГ КУРИКУЛУМА И ЗА ОРГАНИЗОВАЊЕ СЛИЧНИХ ОБУКА.....	9
ДЕТАЉАН ОПИС РАДИОНИЦА ОБУКЕ „ОСНАЖИВАЊЕ ЕДУКАТОРА ОДРАСЛИХ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ ПОКРЕТАЊА ДИГИТАЛНОГ СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА МЕЂУ СТАРИЈИМ ОСОБАМА И ОДРАСЛИМА СА РАЗЛИЧИТИМ СПОСОБНОСТИМА“	11
Увод и формирање групе.....	11
Дигитални социо-економски контекст у временима пандемије и криза – шта то значи за едукаторе старијих особа и одраслих са инвалидитетом?.....	14
Специфичности и предности дигиталног социјалног предузетништва (ДСП) за старије особе и одрасле са инвалидитетом.....	16
Компетенције старијих особа и одраслих са инвалидитетом за покретање ДСП.....	18
Коришћење дигиталних вештина/алата за друштвене иновације старијих особа и одраслих са инвалидитетом у контексту кризе.....	22
Савремена финансијска писменост за старије особе и одрасле са инвалидитетом....	24
Људски ресурси и вођење тима у дигиталном социјалном окружењу.....	26
Повезивање, умрежавање и укључивање заједнице у ДСП.....	29
Утицај сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом.....	31
Развијање квалитетног маркетиншког садржаја за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом.....	34
Монетизација у ДСП и Crowdfunding.....	36
Развијање нових радионица за подршку старијим особама и одраслим са инвалидитетом у ДСП I и II.....	39
Евалуација и затварање обуке.....	41

О ПРОЈЕКТУ

Назив пројекта: „Истраживање Дигиталног Социјалног Предузетништва за старије особе и одрасле са различитим способностима“

Много је старијих и одраслих особа са инвалидитетом којима недостаје запослење и редовна плата/приход. Услед тренутне ситуације пандемије ковида-19 и увођења карантина, изолације и других мера које грађани подузимају, велики број послодаваца је отпустио своје запослене на почетку увођења пандемијских мера или нема довољно прихода да редовно исплаћују своје запослене. Дакле, чак и уз економску помоћ влада, још увек се суочавамо са вишим стопама незапослености и нижим економским нивоима (нарочито наших циљних група) него пре почетка пандемијских мера. Често, како плате запослених грађана, тако и пензије старијих особа, тамо где их има – нису у потпуности довољне за високе трошкове живота у оним „позним“ годинама када су потомци напустили породичне куће ради своје каријере и започели живот у својим домаћинствима. Стога је све више старијих и одраслих особа (са инвалидитетом) које се радују још једном начину редовног прилива новца у њихова домаћинства. Осим тога, особе са инвалидитетом често се суочавају са друштвеним препрекама, а инвалидитет изазива негативне перцепције и дискриминацију у многим друштвима.

За ову циљну групу формално образовање одузима превише времена и није преферирана опција нити је остварива из различитих разлога. Образовање одраслих врло је цењена опција и за старије особе и за одрасле особе са инвалидитетом и доживљава се као боља опција јер се лакше уписује програм образовања одраслих, курсеви краће трају и прате најновије трендове и потребе друштва као и постојеће могућности.

Мотивација партнера у овом пројекту је „опремити“ старије особе и одрасле особе са инвалидитетом скупом вештина потребних за рад на личном развоју у подручјима дигитално-социјално-предузетничке интелигенције и проактивног стварања могућности (само)запошљавања у данашњој неизвесној стварности и свету у којем изумиру многи познати послови и занимања, а што ће се још појачати у будућности. Овим пројектом желимо да унапредимо вештине дигиталног друштвеног предузетништва наших корисника, старијих особа и одраслих особа са инвалидитетом, а циљ нам је да оснажимо и едукаторе за одрасле за организовање активности учења дигиталног социјалног предузетништва, у складу са савременим приступима.

Стога, циљеви пројекта су:

- Оснажити старије особе и незапослене одрасле особе са инвалидитетом за покретање дигиталног социјалног предузетништва кроз развој инспиративног, иновативног и ажурираног приручника, као и онлајн курса.
- Оснажити наше едукаторе одраслих и побољшати управљање теоријским и практичним знањем унутар наших организација за изградњу компетенција едукатора у дигиталном социјалном предузетништву за старије особе и одрасле особе са инвалидитетом, кроз ЛТТА, иновативни курикулум за оспособљавање едукатора и користан алат са радионицама за кориснике.
- Разменити примере добре праксе и даље развијати квалитетно стратешко партнерство између партнера из 4 европске земље са различитим искуствима у погледу запошљавања и дигиталног/социјалног предузетништва.

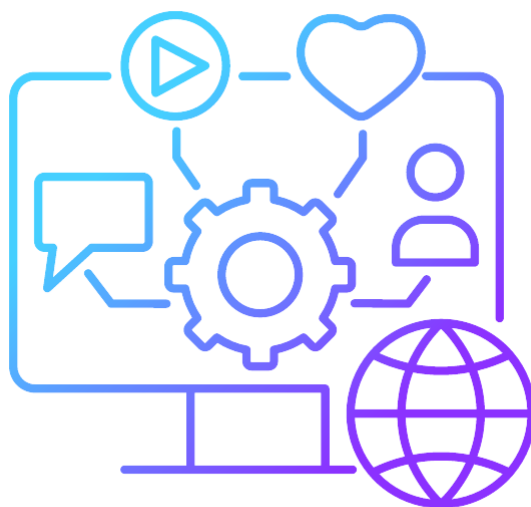
Пројектне активности су:

- A1 – Пројектни менаџмент
- M1 – Први састанак
- O1 – Приручник „Истраживање Дигиталног Друштвеног Предузетништва за старије особе и одрасле са различитим способностима“
- M2 – Други састанак
- O2 – Курикулум „Оснаживање едукатора одраслих за подстицање покретања дигиталног социјалног предузетништва међу старијим особама и одраслима са различитим способностима“
- O3 – Књига алата „Менторство и подршка старијим и одраслим особама са различитим способностима за покретање дигиталног социјалног предузетништва“
- M3 – Трећи састанак
- O4 – Е-курс „Курс дигиталног социјалног *start-up* предузетништва за старије особе и одрасле са различитим способностима“
- Ц1 – LTТА Оспособљавање тренера
- E1, E2, E3, E4 – Отворене конференције у ХР, РС, ИТ, ДЕ
- M4 – Евалуациони састанак

На крају овог пројекта, пројектни партнери, али и друге организације и заинтересовани, имаће на располагању ефикасне алате и компетентније особље за укључивање у образовање за дигитално социјално предузетништво одраслих особа са различитим способностима.

Пројектни партнери су:

- *Outreach Hannover e.V.*, Немачка
- *LINK DMT SRL*, Италија
- *Learning Wizard d.o.o.*, Хрватска
- *Udruga za unaprjeđivanje suvremenih životnih vještina „Ostvarenje“*, Хрватска
- Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом *ITECCION*, Србија
- Центар за неформално образовање и целоживотно учење (*CNELL*), Србија
- *Fondazione Don Giovanni Zanandrea Onlus*, Италија

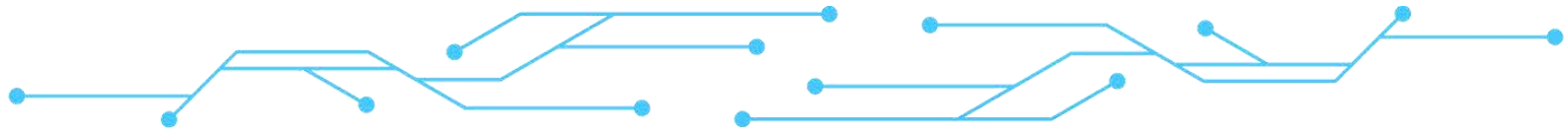
УВОД У КУРИКУЛУМ

Курикулум „Оснажавање едукатора одраслих за подстицање покретања дигиталног социјалног предузетништва међу старијим особама и одраслима са различитим способностима” је развијен као образовни материјал за едукаторе и тренере одраслих да организују седмодневну обуку за оснаживање едукатора одраслих за даљи развој (онлајн и офлајн) организационе културе, обука, радионица и курсева за старије особе и одрасле са инвалидитетом и друге кориснике у нашим заједницама на тему покретања дигиталног социјалног предузетништва. Курикулум је такође замишљен као користан ресурсни материјал за менторство старијих особа и одраслих са инвалидитетом на тему дигиталног социјалног предузетништва.

Структура курикулума обухвата кратак уводни део са основним информацијама о пројекту, препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку и користити је у свом раду, детаљан табеларни приказ седмодневног програма обуке који је подељен на преподневне и поподневне сесије, укључујући и неформалне састанке и дружење, као и дневне евалуације. Након овог уводног дела следи избор детаљно описаних радионица за тренере које обухватају следеће елементе: опште информације о радионици, циљ и специфичне подциљеве, очекиване компетенције које ће се развити спровођењем активности, методологије и методе које се користе, детаљан опис активности, листу потребних материјала, корисне линкове и додатну литературу, као и конкретне препоруке које треба узети у обзир приликом спровођења радионице. Оваква структура курикулума обезбеђује квалитетан рад тренера и едукатора одраслих током реализације обуке на тему Дигитално социјално предузетништво (ДСП) са циљном групом старијих особа и одраслих са инвалидитетом. Садржај радионица чине релевантне теорије, модели и терминологија о дигиталном социјалном предузетништву. Штавише, обухвата специфичности и предности ДСП-а за старије особе и одрасле са инвалидитетом, потребне компетенције за покретање ДСП-а, дигиталне вештине и алате за иновативне приступе, финансијску писменост, управљање људским ресурсима и тимом, умрежавање и укључивање заједнице, развој маркетинга садржаја, монетизацију за ДСП, *crowdfunding* и друге релевантне теме за успешно покретање и управљање дигиталним социјалним предузећем.

Специфични подциљеве курикулума су:

- Упознавање учесника са програмом обуке и стварање услова за квалитетан групни рад;
- Дељење реалности о дигиталном социо-економског контексту у временима пандемије и криза и идентификовање сличности и разлика између друштава која раде на образовању старијих особа и одраслих са инвалидитетом;
- Дискусија о специфичностима ДСП-а и откривање начина за промоцију његових предности за старије особе и одрасле са инвалидитетом;
- Разумевање интеграције дигиталних технологија у предузетништво и истраживање релевантних компетенција потребних за дигитално социјално предузетништво;
- Истицање важност коришћења дигиталних вештина/алата за друштвене иновације са фокусом на кризни контекст;
- Учење о финансијској писмености и истраживање савремених финансијских алата са образовним садржајем;
- Учење о присуству и важности управљања људским ресурсима (ХР) и тимовима у дигиталном социјалном окружењу и истраживање софтвер/алата за управљање људским ресурсима;
- Нагласити важност повезивања, умрежавања и укључивања заједнице у дигитално социјално предузетништво и развити нове акционе планове/стратегije применљиве за старије особе и одрасле са инвалидитетом;

-
- Процена утицаја сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал и разговор о овом феномену за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом;
 - Упознавање са концептом маркетинга садржаја и израда стратегије маркетинга садржаја за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом;
 - Упознавање са монетизацијом и најбољим стратегијама које се користе за ДСП и истраживање концепта *crowdfunding-a* и као најчешће коришћене платформе за друштвене пројекте;
 - Развијање и представљање нових радионица за подршку старијим особама и одраслима са инвалидитетом у дигиталном социјалном предузетништву;
 - Рефлексија на процес учења и евалуација целокупне обуке.

Овај курикулум, као и све радионице и активности које садржи, развијени су у складу са методологијама и принципима неформалног образовања, те се састоје од различитих интерактивних приступа као што су групни рад, визуелне презентације, игре улога, теоријски инпут, игре за развој тимског духа, дискусије, рефлексије и евалуације сесија, и неколико истраживачких активности везаних за теме обуке и продубљивање знања о њима.

Програм обуке

Дан 1	
Поподне	Долазак учесника
Вече	Вече добродошлице
Дан 2	
Преподне	Увод у обуку, упознавање и формирање групе
Поподне	Дигитални социо-економски контекст у временима пандемије и криза – шта то значи за едукаторе старијих особа и одраслих са инвалидитетом
Поподне	Рефлексија и евалуација дана
Вече	Интеркултурално вече
Дан 3	
Преподне	Специфичности и предности дигиталног социјалног предузетништва (ДСП) за старије особе и одрасле са инвалидитетом
Поподне	Компетенције старијих особа и одраслих са инвалидитетом за покретање ДСП
Поподне	Рефлексија и евалуација дана
Дан 4	
Преподне	Коришћење дигиталних вештина/алата за друштвене иновације старијих особа и одраслих са инвалидитетом у контексту кризе
Поподне	Савремена финансијска писменост за старије особе и одрасле са инвалидитетом
Поподне	Људски ресурси и вођење тима у дигиталном социјалном окружењу
Поподне	Рефлексија и евалуација дана
Дан 5	
Преподне	Повезивање, умрежавање и укључивање заједнице у ДСП
Поподне	СЛОБОДНО ПОПОДНЕ
Дан 6	
Преподне	Утицај сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом
Поподне	Развијање квалитетног маркетиншког садржаја за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом
Поподне	Рефлексија и евалуација дана
Дан 7	
Преподне	Монетизација у ДСП и <i>Crowdfunding</i>
Поподне	Развијање нових радионица за подршку старијим особама и одраслима са инвалидитетом у ДСП – I део
Поподне	Рефлексија и евалуација дана
Дан 8	
Преподне	Развијање нових радионица за подршку старијим особама и одраслима са инвалидитетом у ДСП – II део
Поподне	Евалуација и затварање обуке
Вече	Журка „До поновног сусрета“
Дан 9	
Преподне	Одлазак учесника

ПРЕПОРУКЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ОВОГ КУРИКУЛУМА И ЗА ОРГАНИЗОВАЊЕ СЛИЧНИХ ОБУКА

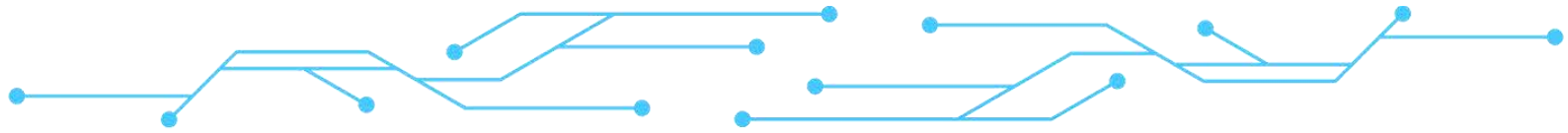
Курикулум „Оснажавање едукатора одраслих за подстицање покретања дигиталног социјалног предузетништва међу старијим особама и одраслима са различитим способностима” осмишљен је као иновативно образовно средство које едукаторима и тренерима може да пружи најсавременије праксе и информације. Такође, обуку могу лако да реализују сви заинтересовани субјекти и едукатори на локалном и европском нивоу.

Поред тога што садржи иновативне елементе, курикулум може да послужи и као инспирација свим едукаторима који раде и оснажују старије особе и одрасле са инвалидитетом на тему дигиталног социјалног предузетништва и пружају им знања о покретању сопствених дигиталних социјалних предузећа. То је зато што су курикулум развили едукатори, тренери и стручњаци за социјално предузетништво, дигиталну револуцију, представници центара за рад са старијим особама и одраслима, маркетиншки стручњаци, практичари неформалног образовања, финансијски стручњаци и психолози. Ангажовање различитих експерата и едукатора резултирало је сагледавањем различитих аспеката који се односе на квалитет образовања, квалитет информација, працћење најновијих трендова у социјалном предузетништву, прилагођавање потребама циљне групе, те се стога овај курикулум састоји од релевантних и значајних информација и препорука.

Едукатори и тренери који ће користити овај курикулум за реализацију обуке треба да се постарају да поседују задовољавајући ниво потребних информација, знања, вештина и ставова на тему дигиталног социјалног предузетништва, као и о потребама и специфичностима организовања обука за старије особе и одрасле са инвалидитетом. Конкретно, требало би да обезбеде развој следећих компетенција и знања међу својим корисницима кроз организацију ове обуке:

- Знања и најновије информације о интеграцији дигитализације у социјално предузетништво;
- Познавање теоријске основе о социјалном предузетништву, његових принципа, пословних модела, потребних компетенција за покретање социјалног предузећа;
- Разумевање користи и специфичности дигиталног социјалног предузетништва;
- Познавање значаја управљања људским ресурсима и тимовима у дигиталном социјалном предузетништву;
- Разумевање утицаја сајтова друштвених мрежа и маркетинга садржаја на успех дигиталних социјалних предузећа које воде старије особе и одрасли са инвалидитетом;
- Знање и компетенције за коришћење различитих дигиталних алата и вештина за друштвене иновације;
- Знање о финансијским аспектима управљања дигиталним социјалним предузећем;
- Познавање и разумевање могућности финансирања и *crowdfunding-a* за дигитално социјално предузетништво;
- Шире знање о начинима одржавања обука и радионица за старије особе и одрасле са инвалидитетом на локалном нивоу.

Свака радионица описана у овом курикулуму има наведен списак специфичних компетенција које учесници треба да стекну током реализације активности. Поред тога, на крају сваке сесије се наводе конкретне препоруке које се односе на реализацију активности и обезбеђивање квалитетног рада и инклузивног приступа. Веома је препоручљиво да едукатори и тренери који буду реализовали ову обуку обратe пажњу на препоруке јер су од суштинског значаја за постизање циља и специфичних подциљева, као и за стварање квалитетног окружења за

учење. Постоји неколико фаза припреме и савета који могу помоћи у постизању квалитетне реализације обуке:

Фаза 1: пре обуке

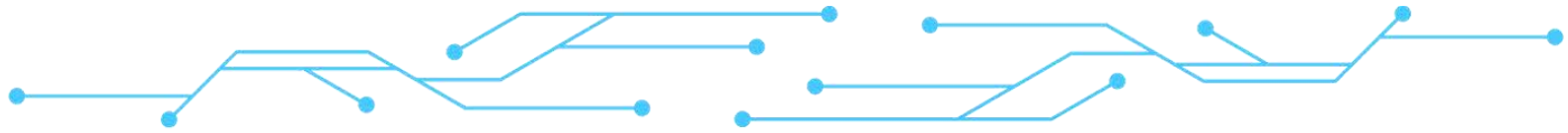
- Организатори треба да поделе све релевантне информације у вези са учешћем, доприносом и логистиком са учесницима. Такође би требало учеснике да питају да ли су вољни да допринесу одређеној сесији програма постављањем овог питања у пријавном обрасцу.
- Учесници треба да буду свесни и припремљени да током обуке раде са људима из различитих земаља, реалности, способности и етничких група. Организација која шаље учеснике на обуку треба да подигне свест међу својим учесницима о различитостима, важности толеранције и прихватању других култура.
- Учесници треба да буду информисани о локалном контексту места/земље у којој се обука организује.
- Организације које шаљу учеснике на обуку треба да се са њима састане и да их у потпуности припреми за учешће на обуци, укључујући израду задатака пред обуку, упознавање са контекстом неформалног образовања и методологије које оно укључује.
- Организатори треба на време да пошаљу учесницима задатке пред обуку и да их информишу о њиховом значају за учешће на обуци. Учесници би требало да спроведу нека истраживања о дигиталном социо-економском контексту у својим земљама у временима пандемије и криза, и шта то значи за едукаторе старијих особа и одраслих са инвалидитетом. Ово такође укључује прикупљање примера различитих институција и организација које раде са овом циљном групом или које воде старије особе и одрасле са инвалидитетом. Ово припремно истраживање ће им помоћи да лакше прате сесије обуке, да разумеју теме и да се лакше укључе у практичан рад на обуци.
- Интеркултурално вече је незаобилазан део сваке обуке која укључује различите културе/земље/стварности. Учеснике треба информисати о организацији ове активности да би се припремили за представљање своје земље/културе тако што ће донети неку домаћу храну, пиће, припремити традиционални плес, приказати видео, представити неке занимљивости, отпевати песму и томе слично.

Фаза 2: током обуке

- Флексибилност у управљању временом је од суштинског значаја у неформалном образовању и при организовању атрактивних и корисних обука. Стога, да би се постигло жељено учење и стекле/развиле задате компетенције, едукатор/тренер треба да буде флексибилан по питању времена и да заврши раније/касније неке активности, у зависности од продуктивности, нивоа знања и потреба учесника.
- Препоруке на крају сваке радионице су веома корисне и препоручује се свим едукаторима/тренерима да их размотре како би успешно спровели активности.
- Сваки радни дан треба да се заврши кратком сесијом евалуације/рефлексије. Евалуација је суштински део сваке обуке. Учесницима омогућава да дају предлоге, процене квалитет радног дана, програма, метода, учинак тренера, групну енергију, али и сопствени допринос обуци. Завршна сесија обуке је посвећена завршној евалуацији целокупне обуке и онда треба да садржи различите методе евалуације.
- Све методе и методологије рада треба да буду прилагођене потребама и могућностима учесника. Тренери/едукатори треба на инклузиван начин да спроведу сваку активност.

Фаза 3: после обуке

- Неколико недеља након обуке, организатори треба да контактирају учеснике и да редовно одржавају контакт са њима како би им помогли у развоју иницијатива и спровођењу радионица на локалном нивоу. Након реализације радионица на локалном нивоу учесници обуке треба да пошаљу кратак извештај тренерима.

ДЕТАЉАН ОПИС РАДИОНИЦА ОБУКЕ „ОСНАЖИВАЊЕ ЕДУКАТОРА ОДРАСЛИХ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ ПОКРЕТАЊА ДИГИТАЛНОГ СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА МЕЂУ СТАРИЈИМ ОСОБАМА И ОДРАСЛИМА СА РАЗЛИЧИТИМ СПОСОБНОСТИМА“

Увод и формирање групе

Наслов радионице: Увод и формирање групе

Трајање: 180 минута

Позадина:

Прва радионица обуке посвећена је уводу у пројекат, програм обуке, упознавању и активностима за формирање групе. Овако осмишљен програм омогућиће стварање опуштеног и продуктивног окружења, упознавање учесника са предавачима и процесом који је пред њима, као и јасан ток дневног програма којем сви учесници могу и треба да допринесу. Тачније, циљ ове радионице је да пружи учесницима кључне информације о пројекту, обуци, дневном раду, да се међусобно упознају, да искажу своја очекивања од обуке, као и да се спроведу различите активности за изградњу групе, тако да се сви осећају опуштеније и да се повежу једни са другима. Ова радионица је посебно важна јер учесници долазе из различитих култура и стварности, а активности изградње група ће им помоћи да боље разумеју своје разлике и сличности.

Циљ радионице: Упознавање учесника са програмом обуке и стварање окружења за квалитетан групни рад.

Специфични подциљеви:

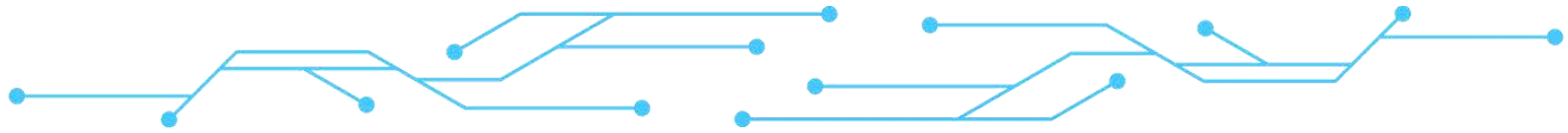
- Упознавање учесника са пројектом и његовим циљевима;
- Представљање детаљног програма обуке;
- Међусобно упознавање учесника;
- Дефинисање и разговор о очекивањима и доприносима учесника;
- Промовисање неформалног образовања и тимског рада.

Компетенције које обухвата радионица:

- Личне, друштвене и компетенције за учење;
- Грађанске компетенције;
- Вишејезичне компетенције;
- Тимски рад;
- Комуникација;
- Управљање временом;
- Дигиталне компетенције;
- Компетенције за науку и технологију;
- Писменост;
- Културална освешћеност и компетенције изражавања.

Методологија и методе:

- Увод у пројекат и програм обуке;

-
- Интерактивне вежбе – међусобно упознавање учесника;
 - Олуја идеја;
 - Немогућа мисија – за формирање тима;
 - Дебрифинг.

Ток радионице:

I. Увод и добродошлица (10 минута)

Радионицу отвара координатор пројекта и жели свим учесницима добродошлицу на обуку. Затим представља себе и остатак организационог тима и тренере. Свака представљена особа објашњава своју улогу у обуци и за која питања им се учесници могу обратити током обуке.

II. Круг имена (5 минута)

Након добродошлице и обраћања пројектног координатора, тренер позива учесника да се кратко представе. Сваки учесник треба да каже своје име, име организације и земље из које долази и да наведе неку занимљиву информацију везану за путовање на обуку.

III. Информације о пројекту, обуци и представљање детаљног програма обуке (20 минута)

Током овог дела радионице, пројектни координатор заједно са организационим тимом, дели основне информације о пројекту и о самој обуци. Затим тренер представља детаљни програм обуке и теме које ће бити обрађене у наредним данима.

IV. Очекивања, страхови и доприноси (30 минута)

Тренер сваком учеснику даје 3 самолепљива папирића у различитим бојама: један зелени, један плави и један жути. У наредних 15 минута учесници треба да размисле о уводним информацијама о обуци и детаљном програму и да на папириће напишу своја очекивања, могуће страхове и своје доприносе обуци:

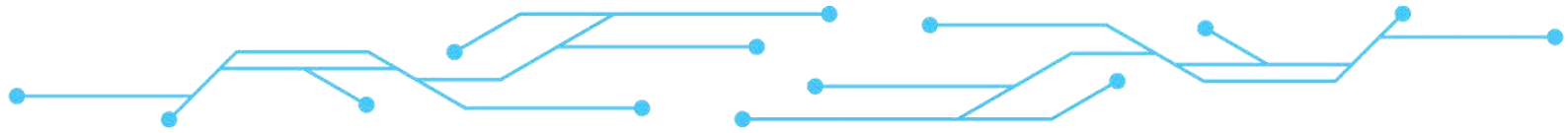
- на плави папирић треба да напишу очекивања која имају од обуке;
- на жути папирић треба да напишу своје страхове – фактори који могу да утичу на квалитет рада, енергију групе, равноправно учешће на обуци;
- на зелени папирић треба да напишу како ће они допринети обуци – одређеним сесијама али и активностима ван програма обуке.

Сви учесници треба своје самолепљиве папириће да залепе на флипчарт папир са натписима Очекивања, Страхови и Доприноси. Након што су сви папирићи залепљени, тренер их чита и групише према сличностима. Ови флипчарт папири треба да стоје на видљивом месту у радном простору током целог трајања обуке.

V. Одакле долазимо? (20 минута)

Тренер започиње ову активност тако што стане на одређено место у радном простору и каже учесницима да ће сада сви заједно да направе имагинарну мапу Европе. Место на којем стоји тренер је држава у којој се одвија обука. У односу на ту тачку, сви остали учесници треба да се позиционирају, тј. да нађу место на имагинарној мапи које одговара држави из које долазе. Када су сви одабрали одређено место, један по један учесник наводи град и државу из које долази. Тренер сада даје учесницима инструкцију да меморишу изглед ове мапе и да ће им то бити потребно за наставак активности. Затим следи неколико питања које тренер поставља учесницима, а они одговарају тако што се поновно позиционирају на имагинарној мапи. Питања су следећа:

- Место (град/држава) на којем се осећам код куће;

-
- Место (град/држава) на којем бих волео/волела да живим у будућности;
 - Место (град/држава) које бих волео/волела да посетим ове године;
 - Место (град/држава) где сам завршио/завршила студије.

Након сваког питања тренер пита учеснике зашто су одабрали баш то место на мапи и дељењем занимљивих информација о себи учесници се постепено упознају.

VI. Немогућа мисија за формирање тима (60 минута)

Наредна активност ће учесницима помоћи да се још боље упознају и да раде на изградњи тима. Тренер им представља игру „Немогућа мисија“ која траје око 50–60 минута и током које треба да изврше неколико задатака као група. Тренер не даје јасне инструкције о томе како да се поделе и организују за извршење задатака – то група мора самостално да се договори. Једина инструкција коју добијају је да након извршења свих задатака треба да оду код тренера да провере да ли су задаци успешно спроведени тј. да ли су испунили мисију. Задаци који се дају учесницима односе се на упознавање са локалним контекстом места где се организује обука, као и на неговање групне енергије попут: заједничког фотографисања, певања песме на локалном језику, проналажење одређених знаменитости/паркова/споменика у околини и тако даље. За извршење задатака имају око 60 минута, а затим се окупљају у радној соби за валидацију задатака и наставак активности.

VII. Дебрифинг (35 минута)

Тренер позива све учеснике да се окупе у радној соби након што је проверио да ли су задаци извршени и након што је мисију прогласио успешном/неуспешном. Позива их да покажу и објасне како су спровели одређене задатке. Затим тренер почиње дебрифинг везан за игру „Немогућа мисија“ постављајући следеће питања:

- Колико је била лака/тешка активност за учење имена учесника? Да ли сте упамтили сва имена?
- Која вам се активност највише допала до сада и зашто?
- Колико је била лака/тешка игра „Немогућа мисија“? Како сте функционисали као тим, ако се узме у обзир да се још не познајете добро?
- Да ли је ваша група имала вођу? Како сте организовали поделу задатака?
- Да ли су сви подједнако били укључени у спровођење задатака?
- Да ли су вам јасне све информације везане за обуку?

Потребни материјали: Флипчарт папир, фломастери, самолепљиви папирчићи у 3 боје, А4 папири, хемијске и дрвене оловке, лаптоп, пројектор, звучници за музику током активности о очекивањима, страховима и доприносима.

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Препоручује се тиха музика током активности која се односи на очекивања, страхове и доприносе. То ће створити опуштену атмосферу и учесницима олакшати реализацију овог задатка.
- Активност „Немогућа мисија“ – тренер може да осмисли и задатке који су везани за тему обуке, но важно је да фокус задржи на изградњи тима и инклузији. Немогућа мисија се може организовати унутра или напољу ако временски услови то дозвољавају.

Дигитални социо-економски контекст у временима пандемије и криза – шта то значи за едукаторе старијих особа и одраслих са инвалидитетом?

Назив радионице: Дигитални социо-економски контекст у временима пандемије и криза – шта то значи за едукаторе старијих особа и одраслих са инвалидитетом?

Трајање: 180 минута

Позадина:

Да би учесници што боље пратили програм обуке и тему дигиталног социјалног предузетништва за старије особе и одрасле са инвалидитетом, важно је да су добро информисани о дигиталном социјалном предузетништву у њиховој земљи. Због тога је ова сесија фокусирана на размену информација о дигиталном социјалном предузетништву у контексту пандемије и кризе у земљама из којих долазе учесници. Штавише, главна идеја је фокусирана на то шта ова ситуација/стварност значи за едукаторе старијих особа и одраслих са инвалидитетом. Ова сесија је везана за истраживачки задатак који су учесници добили да ураде пре доласка на обуку, а сада имају прилику да информације које имају комбинују/даље истраже и обогате новим подацима везаним за тему.

Циљ радионице: Размена реалности дигиталног социо-економског контекста у време пандемије и криза и идентификовање сличности и разлика између друштава која раде на образовању старијих особа и одраслих са инвалидитетом.

Специфични подциљеви:

- Истраживање реалности различитих земаља о дигиталном социо-економском контексту у временима пандемије и криза;
- Разговарати о значењу дигиталног социо-економског контекста за едукаторе старијих особа и одраслих са инвалидитетом;
- Представљање и размена релевантних искустава на ту тему;
- Разговарати о сличностима и разликама између земаља.

Компетенције које обухвата радионица:

- Истраживачке компетенције;
- Вишејезичне компетенције;
- Тимски рад;
- Комуникација;
- Презентације;
- Дигиталне компетенције;
- Личне, друштвене и компетенције за учење;
- Писменост;
- Културална освешћеност и компетенције изражавања.

Методологија и методе:

- Рад у малим групама – национални тимови;
- Презентације;
- Дискусија.

Ток радионице:

I. Увод у радионицу и задатак (10 минута)

Радионица почиње кратким освртом на теме које ће бити обрађене током обуке. Затим тренер проверава са учесницима да ли су урадили истраживачки задатак пре доласка на обуку и на основу тога даје даље инструкције за рад. Током ове радионице учесници се деле у националне тимове и раде на даљем истраживању/комбиновању прикупљених информације у вези са дигиталним социо-економским контекстом у временима пандемије и криза са фокусом на важност и значење тога за едукаторе старијих особа и одраслих са инвалидитетом.

II. Рад у националним групама (110 минута)

Групе почињу са радом. Имају оквирно 90 минута да ураде задатак и око 20 минута да припреме кратку презентацију. Могу да раде на овом задатку и ван радне собе, јер ће тако моћи боље да се фокусирају и неће једни другима сметати током рада који захтева разговор и дискусију. Да би инструкције биле јасне тренер исписује следећа питања на флипчарт папир како би усмерио рад свих група у истом правцу:

- Какве су реалности дигиталног социо-економског контекста у земљи у временима пандемије и криза?
- Како ова реалност утиче на рад едукатора који раде са старијим особама и одраслима са инвалидитетом?
- Каква је статистика запошљивости за ову циљну групу?
- Који су постојећи програми за оснаживање старијих особа и одраслих са инвалидитетом за дигитално социјално предузетништво?

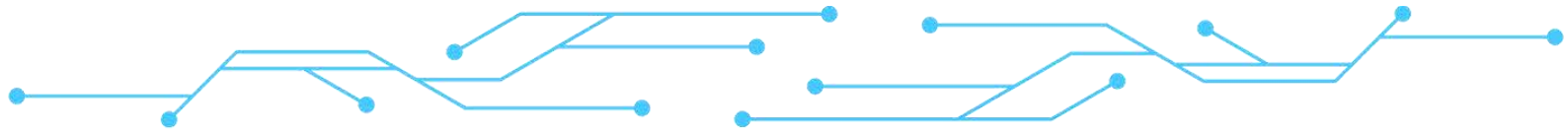
III. Презентације (60 минута)

Групе се враћају у радни простор и представљају свој рад. Свака група има највише 7 минута за презентацију, након које следи кратка сесија за питања и одговоре. На крају, тренер пита учеснике које сличности и разлике су приметили током презентација.

Потребни материјали: А4 и А3 папир, флипчарт папир, самолепљиви папирићи, хемијске и дрвене оловке, фломастери, лаптоп, пројектор, интернет конекција.

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Тренер треба да провери са учесницима да ли су урадили истраживачки задатак пре доласка на обуку да би знао да ли је потребно прилагодити време за реализацију овог задатка.

Специфичности и предности дигиталног социјалног предузетништва (ДСП) за старије особе и одрасле са инвалидитетом

Назив радионице: Специфичности и предности дигиталног социјалног предузетништва (ДСП) за старије особе и одрасле са инвалидитетом

Трајање: 180 минута

Позадина:

Учесници долазе из различитих организација и стога имају различита искуства и праксе које користе у раду са старијим особама и одраслима са инвалидитетом. Такође, будући да долазе из различитих земаља, постоје различити начини на који се дигитално социјално предузетништво практикује и како се оно доживљава у различитим земљама. На овој сесији, имају прилику да разговарају више о специфичностима ДСП-а за старије и одрасле са инвалидитетом, као и да истраже предности и начине да их промовишу међу циљном групом. Сесија се састоји од неколико активности које покрећу комуникацију и сарадњу између учесника различитих стварности.

Циљ радионице: Дискусија о специфичностима ДСП-а и проналажење начина за промоцију његових предности за старије особе и одрасле са инвалидитетом.

Специфични подциљеви:

- Осврт на разумевање концепта ДСП-а;
- Дискусија о специфичностима ДСП-а за старије особе и одрасле са инвалидитетом;
- Проналажење предности ДСП-а и њихова промоција ка циљној групи;
- Промовисање дигиталног социјалног предузетништва за запошљивост и оснаживање циљне групе у локалним заједницама.

Компетенције које обухвата радионица:

- Вишејезичне компетенције;
- Тимски рад;
- Презентација;
- Дигиталне компетенције;
- Личне, друштвене и компетенције за учење;
- Писменост;
- Културална освешћеност и компетенције изражавања.

Методологија и методе:

- Индивидуални рад;
- Олуја идеја;
- Рад у паровима;
- Рад у малим групама;
- Презентација и дискусија.

Ток радионице:

I. Индивидуални рад и разговор у великој групи (25 минута)

Тренер почиње ову сесију са кратком активношћу саморефлексије. Тражи од учесника да у 10 минута размисле о свом схватању концепта Дигиталног социјалног предузетништва. Могу да користе самолепљиве папире или папир да би забележили своје мисли. Након 10 минута тренер позива целу групу да поделе своја размишљања и своје разумевање концепта.

II. Олуја идеја: специфичности ДСП-а за старије особе и одрасле са инвалидитетом (25 минута)

Након осврта на концепт ДСП-а, тренер почиње сесију олује идеја постављањем следећег питања:

- Шта су специфичности ДСП-а за старије особе и одрасле са инвалидитетом?

Учесници у наредних 20-25 минута износе своје идеје и мисли, а тренер записује кључне речи на флипчарт папир.

III. Рад у паровима и разговор у великој групи (35 минута)

Тренер позива учеснике да формирају парове за наредну активност и затим даје инструкцију да у наредних 15 минута разговарају о следећој теми:

- Предности ДСП-а за старије особе и одрасле са инвалидитетом.

Након 15 минута сви се парови окупљају у радној соби и деле своја запажања са групом.

IV. Рад у малим групама: промоција предности ДСП-а за нашу циљну групу старијих особа и одраслих са инвалидитетом на локалном нивоу (45 минута)

Тренер резимира оно што је обрађено у претходним активностима ове сесије. Затим подели учеснике у 4 групе за наредни задатак. Све групе ће радити на истој теми и припремиће кратку презентацију. Тема за рад је следећа:

- Промоција предности ДСП-а за нашу циљну групу старијих особа и одраслих са инвалидитетом на локалном нивоу.

Учесници не добијају врло детаљна упутства о томе како да структурирају свој рад, већ су препуштени својој креативности како би добили 4 различите перспективе када дође време за презентацију.

V. Презентација и дискусија (50 минута)

Све групе се окупљају да би представиле свој рад. Свака група има 7-10 минута времена за презентацију, након чега следи кратка сесија за питања и одговоре. Тренер води рачуна да све стане у предвиђено време за ову сесију.

Потребни материјали: А4 и А3 папир, флипчарт папир, самолепљиви папире, хемијске и дрвене оловке, фломастери, маркери, лаптоп, пројектор.

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Важно је да након индивидуалног рада тренер пружи полазницима инпут о разумевању концепта дигиталног социјалног предузетништва. Ово ће им олакшати рад у паровима и рад у малим групама.

Компетенције старијих особа и одраслих са инвалидитетом за покретање ДСП

Назив радионице: Компетенције старијих особа и одраслих са инвалидитетом за покретање ДСП

Трајање: 180 минута

Позадина:

Постоје различити модели развоја компетенција за социјалне предузетнике, као и за дигиталне вештине о предузетништву. Поред модела, постоји много истраживачких пројеката урађених на ове теме чији је циљ да открију које су то најчешће компетенције предузетничких личности. Гаруто и сар. су 2019. спровели истраживање у оквиру којег су интервјуисали социјалне предузетнике и анализирали њихове компетенције. Резултати студије показују да следеће компетенције покрећу успех друштвеног пословања: оријентација на постигнуће, упорност, иницијатива, храброст да се искористе прилике, умрежавање, утицање на друге, вођство тима, развој других, тимски рад-сарадња, оријентација да се помогне и служи другима, оријентација на мисију, интересовање за партнере, креативно решавање проблема¹. С друге стране, већина ових компетенција се може категорисати у оквиру *DigComp* оквира који су увели Вуорикари, Клузер и Пуние (2022.): информатичка и информациона писменост, комуникација и сарадња, креирање дигиталног садржаја, безбедност, решавање проблема. Ова сесија се фокусира на истраживање компетенција друштвених предузетника и оних за дигиталне технологије у предузетништву. Учесници ће проћи кроз групни рад и добити инпуте од тренера у вези са темом како би имали јасно разумевање компетенција потребних старијим особама и одраслима са инвалидитетом да започну дигитално социјално предузеће.

Циљ радионице: Разумети интеграцију дигиталних технологија у предузетништво и истражити релевантне компетенције потребне за дигитално социјално предузетништво.

Специфични подциљеви:

- Анализирати најчешће компетенције социјалних предузетника;
- Истражити оквир дигиталних компетенција и његову везу са предузетничким компетенцијама;
- Упознати се са моделом пет димензија дигиталне компетенције;
- Промовисати дигитално социјално предузетништво за запошљивост и оснаживање циљне групе у локалним заједницама.

Компетенције које обухвата радионица:

- Дигиталне компетенције;
- Предузетничке компетенције;
- Грађанске компетенције;
- Аналитичке вештине;
- Комуникација;
- Тимски рад;
- Личне, друштвене и компетенције за учење;
- Писменост.

¹ Guritno, Purnaning & Suyono, Haryono & Sunarjo, Sunarjo. (2019). Competency Model of Social Entrepreneurs. International Journal of Research in Business and Social Science (2147-4478). 8. 94-110. 10.20525/ijrbs.v8i3.256.

Методологија и методе:

- Рад у паровима;
- Рад у малим групама;
- Презентације;
- Теоријски инпут.

Ток радионице:

I. Увод у радионицу и тему (15 минута)

Тренер почиње ову сесију кратким уводом о важности поседовања потребних вештина, ставова и знања када се ради о одређеној каријери. Наглашава да је ова сесија посвећена истраживању и анализи кључних компетенција потребних старијим особама и одраслима са инвалидитетом да покрену дигитално социјално предузеће.

II. Рад у паровима – анализа компетенција (25 минута)

За овај задатак учесници треба да формирају парове. Када свака особа има пар, тренер даје инструкцију да у наредних 25 минута истраже и анализирају одређену компетенцију и осмисле кратку презентацију о дефиницији и важности ове компетенције. Сваки пар има одређену компетенцију за рад. Листа компетенција за овај задатак је:

- оријентација на постигнуће
- упорност
- иницијатива
- храброст да се искористе прилике
- умрежавање
- утицање на друге
- вођство тима
- развој других
- тимски рад – сарадња
- оријентација да се помогне и служи другима
- оријентација на мисију
- интересовање за партнере
- креативно решавање проблема

III. Презентације (40 минута)

Сви парови се окупљају ради презентације свог рада и имају 3-5 минута за излагање. Након презентација, тренер истиче да су ове компетенције најчешће међу друштвеним предузетницима.

IV. Истраживање оквира дигиталних компетенција (30 минута)

За наредни задатак тренер дели учеснике у 4 мање групе. Свака група добија сет папира за рад. Сет укључује мале папире са називима компетенција које су део оквира пет димензија дигиталних компетенција. Задатак сваке групе је да сазнају којим категоријама припадају дате компетенције и да их категоришу. Тренер им даје информацију да компетенције треба да категоришу у ових 5 димензија:

- Информатичка и информациона писменост
- Комуникација и сарадња
- Креирање дигиталног садржаја
- Безбедност
- Решавање проблема

Имају 30 минута за овај задатак, након чега ће представити своју категоризацију и објаснити како су до ње дошли. Тренер им даје папире, лепак, селотејп и друге материјале који би им могли затребати.

V. Дељење у великој групи (30 минута)

Групе се окупљају у радној соби да би представиле свој дизајн оквира дигиталних компетенција. Свака група показује како је категорисала компетенције. Затим упоређују своје радове и дискутују. На крају им тренер представља исправну категоризацију (проказано на слици испод).

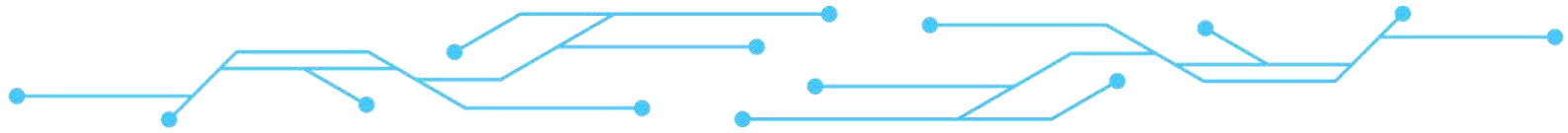

FIG.1 The DigComp conceptual reference model
Извор: Vuorikari, R., Kluzer, S. and Punie, Y., *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes*, EUR 31006 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, ISBN 978-92-76-48882-8, doi:10.2760/115376, JRC128415.

VI. Теоријски инпут о дигиталним компетенцијама и њихова релевантност за предузетничку компетенцију (40 минута)

Након што је показао правилну категоризацију компетенција, тренер наставља са детаљном презентацијом о дигиталним компетенцијама и њиховој релевантности за предузетничку компетенцију. Презентација садржи следеће информације:

- Дефиниција дигиталне компетенције
- Категорије компетенција:
 - Информатичка и информациона писменост

-
- Комуникација и сарадња
 - Креирање дигиталног садржаја
 - Безбедност
 - Решавање проблема
- Међусобна повезаност између дигиталних компетенција и компетенција неформалног образовања
 - Међусобна повезаност између дигиталних компетенција и предузетничких компетенција

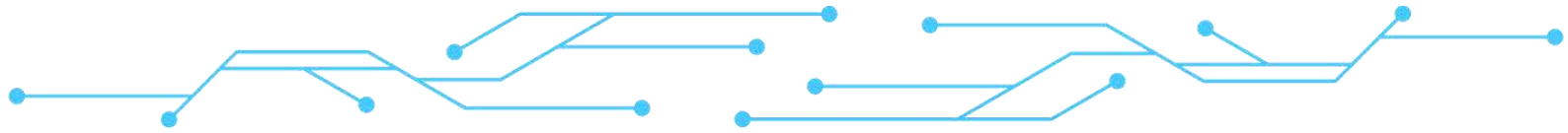
Потребни материјали: А4 и А3 папири, флипчарт папир, самолепљиви папирићи, хемијске и дрвене оловке, припремљен списак дигиталних компетенција – сет папира за сваку групу, маркери, фломастери, лаптоп, пројектор.

Пропратни документи и додатна литература:

- *Guritno, Purnaning & Suyono, Haryono & Sunarjo, Sunarjo. (2019). Competency Model of Social Entrepreneurs. International Journal of Research in Business and Social Science (2147-4478). 8. 94-110. 10.20525/ijrbs.v8i3.256.*
- *European Commission, Joint Research Centre, Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., et al., EntreComp : the entrepreneurship competence framework, Publications Office, 2017, <https://data.europa.eu/doi/10.2791/160811>*
- *Vuorikari, R., Kluzer, S. and Punie, Y., DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes, EUR 31006 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, ISBN 978-92-76-48882-8, doi:10.2760/115376, JRC128415.*

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Презентација о оквиру дигиталних компетенција треба да буде темељна и да јасно објасни међусобну повезаност и значај за социјално предузетништво. Тренер такође треба да остави мало времена за питања након презентације.

Коришћење дигиталних вештина/алата за друштвене иновације старијих особа и одраслих са инвалидитетом у контексту кризе

Назив радионице: Коришћење дигиталних вештина/алата за друштвене иновације старијих особа и одраслих са инвалидитетом у контексту кризе

Трајање: 180 минута

Позадина:

У свету у коме дигитална револуција све више показује своје присуство, веома је важно стећи одређени ниво дигиталних вештина. Криза као што је пандемија показала нам је да је прелазак на виртуелне састанке, коришћење дигиталних алата и вештина за управљање пројектима, комуникацију, сарадњу веома ефикасан начин за одржавање пословања и организација на тржишту. Коришћење дигиталних вештина и алата се такође сматра средством за друштвене иновације и репутацију брэнда на тржишту. Стога су такве вештине и компетенције заиста важне за старије особе и одрасле са инвалидитетом када започињу дигитално социјално предузеће. Ова сесија је осмишљена за истраживање дигиталних вештина и дигиталних алата за друштвене иновације старијих особа и одраслих са инвалидитетом у контексту кризе.

Циљ радионице: Да се истакне важност коришћења дигиталних вештина/алата за друштвене иновације са фокусом на кризни контекст.

Специфични подциљеви:

- Истраживање дигиталних вештина и алата за социјалне иновације;
- Истицање важности употребе дигиталних вештина/алата у кризном контексту;
- Разумевање важности стицања дигиталних вештина/алата за старије особе и одрасле са инвалидитетом у ДСП.

Компетенције које обухвата радионица:

- Дигиталне компетенције;
- Аналитичке вештине;
- Вишејезичне компетенције;
- Тимски рад;
- Презентација;
- Личне, друштвене и компетенције за учење.

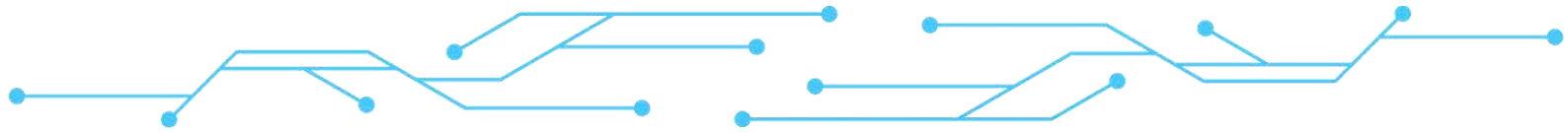
Методологија и методе:

- Истраживање дигиталних вештина/алата;
- Презентације;
- Дебрифинг.

Ток радионице:

I. Увод у радионицу (10 минута)

Тренер почиње сесију кратким уводом о важности стицања дигиталних вештина и коришћења дигиталних алата у раду. Истиче да је значај тога још већи у време кризе како би се опстало на

тржишту, што иначе не би било могуће под утицајем спољних фактора који ограничавају физичке састанке и присуство на радном месту.

II. Истраживање дигиталних вештина/алата (90 минута)

Тренер дели учеснике у 4 групе и даје им инструкцију да у наредних 90 минута треба да спроведу истраживање о дигиталним вештинама и алатима. Подела задатака међу групама је следећа:

Групе 1 и 3:

- Истраживање о коришћењу дигиталних вештина за друштвене иновације старијих особа и одраслих са инвалидитетом у кризном контексту.

Групе 2 и 4:

- Коришћење дигиталних алата за друштвене иновације старијих особа и одраслих са инвалидитетом у кризном контексту.

Групе могу да раде у соби за рад или да нађу неко друго одговарајуће место за рад, важно је само да се врате на време и са припремљеном кратком презентацијом.

III. Презентације (40 минута)

Групе се окупљају да би представиле свој рад. Свака група има 7-10 минута за презентацију, након чега следи кратка сесија са питањима и одговорима. Тренер треба да води рачуна да све презентације и питања и договори стану у предвиђено време.

IV. Дебрифинг (40 минута)

Након презентација, тренер почиње кратку дебрифинг сесију постављајући следећа питања:

- Како сте се осећали током ове истраживачке активности?
- Да ли вам је било тешко да пронађете корисне информације приликом истраживања?
- Колико је било лако/тешко повезати важност дигиталних вештина/алата са контекстом кризе?
- Колико је било лако/тешко повезати значај дигиталних вештина/алата за старије особе и одрасле са инвалидитетом у ДСП?
- Мислите ли да је ова сесија била корисна?
- Да ли сте научили нешто ново? Шта сте већ знали?

Потребни материјали: А4 и А3 папири, флипчарт папири, самолепљиви папирићи, хемијске или дрвене оловке, маркери, фломастери, лаптоп, пројектор.

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Тренер треба да помогне учесницима и да их усмерава ка проналажењу корисних информација о дигиталним вештинама и алатима. Публикација Европске комисије Оквир дигиталних компетенција може бити користан материјал за ову сесију.

Савремена финансијска писменост за старије особе и одрасле са инвалидитетом

Назив радионице: Савремена финансијска писменост за старије особе и одрасле са инвалидитетом

Трајање: 90 минута

Позадина:

Према *Investopedia* (2022.), финансијска писменост је способност разумевања и ефективног коришћења различитих финансијских вештина, укључујући лично финансијско управљање, буџетирање и инвестирање. Значење финансијске писмености је основа вашег односа са новцем, и то је целоживотно учење². Такође укључује опорезивање, управљање приходима и исходима, управљање кредитима, друге трошкове и финансијско извештавање. Финансијска писменост је од суштинског значаја за управљање предузећем или друштвеним бизнисом. Због тога је такође од суштинског значаја да старије особе и одрасли са инвалидитетом буду финансијски писмени приликом покретања дигиталног социјалног предузећа. Ова сесија је осмишљена тако да истакне важност финансијске писмености за ову циљну групу у ДСП и истражи различите алате за учење релевантних информација о овој теми.

Циљ радионице: Учење о финансијској писмености и истраживање финансијских алата са савременим образовним садржајем.

Специфични подциљеви:

- Разумевање појма и значаја финансијске писмености;
- Упознавање са компонентама финансијске писмености;
- Истраживање различитих дигиталних финансијских алата са савременим образовним садржајем за старије особе и одрасле са инвалидитетом.

Компетенције које обухвата радионица:

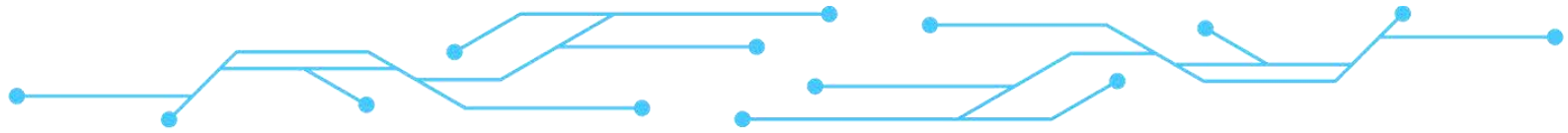
- Управљање финансијама;
- Дигиталне компетенције;
- Аналитичке вештине;
- Критичко мишљење;
- Писменост;
- Вишејезичне компетенције;
- Тимски рад.

Методологија и методе:

- Теоријски инпут;
- Истраживање дигиталних алата за савремено образовање о финансијској писмености;
- Презентације.

Ток радионице:

² What Is Financial Literacy, and Why Is It So Important? (2022, August 16). Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-literacy.asp>

I. Теоријски инпут (30 минута)

Тренер је припремио детаљну презентацију о финансијској писмености како би учесници имали јасно разумевање овог концепта, његовог значаја и компоненти. Презентација садржи следеће информације:

- Дефиниција финансијске писмености
- Основне компоненте финансијске писмености
- Буџетирање
- Улагање
- Задуживање
- Опорезивање
- Лично финансијско управљање
- Значај финансијске писмености
- Предности финансијске писмености
- Корисни дигитални алати за повећање знања о финансијској писмености

II. Алати за савремено образовање о финансијској писмености (30 минута)

Тренер дели учеснике у 4 мале групе. Свакој групи је потребан лаптоп за овај задатак и уколико немају свој лични лаптоп тренер мора да им га обезбеди за рад. Затим им даје инструкцију да у наредних 30 минута истраже алат за образовање о финансијској писмености и да се припреме да другим групама прикажу предности алатке кроз кратку презентацију. Свака група има посебан алат за истраживање. Алати који се користе за ову сесију су следећи:

- *EconEdLink*: онлајн финансијске лекције
- *Money Smart*: бесплатни финансијски алати као што су подкасти, лекције и игре за повећање финансијске писмености
- *MoneyWi\$e*: бесплатно вишејезично финансијско образовање
- *InCharge*: лично финансијско управљање и е-књиге за образовне сврхе

III. Презентације (30 минута)

Групе се окупљају у радној соби за презентације дигиталних алатки које су истраживали. Свака група има 5 минута за излагање, након чега следи кратка сесија за питање и одговоре. Тренер треба да води рачуна да све презентације и питања и договори стану у предвиђено време.

Потребни материјали: А4 и А3 папири, флипчарт папири, самолепљиви папирићи, хемијске или дрвене оловке, маркери, фломастери, лаптоп за сваку групу, пројектор, интернет конекција.

Пропратни документи и додатна литература:

- *What Is Financial Literacy, and Why Is It So Important? (2022, August 16). Investopedia.*
<https://www.investopedia.com/terms/f/financial-literacy.asp>
- *Corporate Finance Institute. (2022b, November 28). Financial Literacy.*
<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/management/financial-literacy/>

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Препоручује се да тренер позове финансијског менаџера/асистента да се придружи овој сесији да би одговорио на потенцијална питања учесника током првог дела сесије када добијају нове информације о финансијској писмености.

Људски ресурси и вођење тима у дигиталном социјалном окружењу

Назив радионице: Људски ресурси и вођење тима у дигиталном социјалном окружењу

Трајање: 90 минута

Позадина:

Одсек за управљање људским ресурсима (енг. *Human Resources – HR*) је тим или одељење унутар компаније задужено за управљање запосленима компаније и другим сродним питањима. Тим за људске ресурсе се састоји од различитих нивоа менаџера људских ресурса који обављају различите активности, као што су запошљавање и укључивање запослених, дефинисање улога и одговорности и креирање оперативних политика и процедура³. Одељење за људске ресурсе често игра важну улогу у управљању тимом и сарадњи кроз евалуације учинка које се састоје од различитих аспеката посвећености запослених, тимског рада и тако даље. Ова сесија се фокусира на сам концепт повезујући га са дигиталним друштвеним окружењем кроз интерактивне дискусије и квалитетан теоријски инпут.

Циљ радионице: Учење о значају управљања људским ресурсима и тимовима у дигиталном социјалном окружењу и истраживање ХР софтвера/алата.

Специфични подциљеви:

- Разумевање значаја управљања људским ресурсима и његов утицај на управљање тимом;
- Дискусија о присуству управљања људским ресурсима и тимом у дигиталном окружењу;
- Упознавање са различитим ХР софтверима/алатима.

Компетенције које обухвата радионица:

- Комуникација и сарадња;
- Дигиталне компетенције;
- Аналитичке вештине;
- Критичко мишљење;
- Писменост;
- Вишејезичне компетенције;
- Личне, друштвене и компетенције за учење.

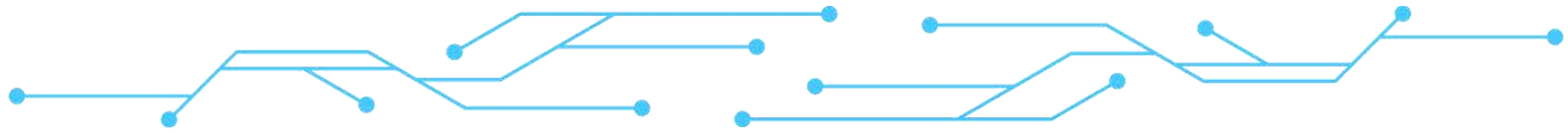
Методологија и методе:

- Интерактивна вежба – акваријум;
- Теоријски инпут.

Ток радионице:

I. Увод у радионицу (10 минута)

³ Indeed Editorial Team. (2022, July 17). The Definition and Role of Human Resource Management at Work. <https://ca.indeed.com/career-advice/finding-a-job/role-of-human-resource-management>

Тренер почиње сесију кратким уводом у тему. Обавештава учеснике да се сесија састоји од интерактивне дискусије која траје 60 минута и коју прати теоријски инпут на крају. Затим позива учеснике да сви заједно наместе столице за предстојећу активност у радној соби.

II. Вежба Акваријум – управљање људским ресурсима и тимом у дигиталном социјалном окружењу (60 минута)

Тренер поставља мали акваријум, пун малих папира са темама/питањима о којима ће се разговарати, у центар радне собе. Акваријум је окружен са 4 столице које су постављене у круг, а те 4 столице су даље окружене другим столицама у великом кругу. Тренер тражи да 4 волонтера седну на столице у малом кругу и обавештава их да ће они бити први који ће започети дискусију. Остали учесници седе у већем кругу.

Један од волонтера извлачи папире из акваријума и тако бира прву тему о којој ће се дискутовати 8-10 минута. Учесници у великом кругу пажљиво слушају дискусију и треба да јој се придруже. То могу да учине тако што ће једног од 4 волонтера дотаћи по рамену и тако дати знак да желе да уђу у дискусију. Када волонтер чије је раме дотакнуто заврши са својим излагањем мења место са особом из великог круга која се јавила да се укључи. Дискусија се наставља све док се последња тема не извуче из акваријума, али не дуже од 60 минута. Следеће теме/питања се користе за дискусију:

- Управљање људским ресурсима и тимом су/нису међусобно повезани у друштвеном предузећу.
- Управљање људским ресурсима и тимом се може/не може применити у дигиталном окружењу.
- Дигитална социјална предузећа би требало/не би требало да имају посебно одељење за управљање људским ресурсима.
- Који дигитални алати се могу користити у ХР одељењу?
- Може ли управљање људским ресурсима бити ефикасно у дигиталном окружењу као на физичком радном месту?
- Управљање тимом је/није веома ефикасно у дигиталном друштвеном окружењу.

III. Теоријски инпут (20 минута)

Тренер је припремио детаљну презентацију о управљању људским ресурсима и тимовима и њиховом присуству у дигиталном свету како би учесници имали јасно разумевање овог концепта. Презентација се састоји од следећег:

- Дефиниција управљања људским ресурсима
- Међусобна повезаност између људских ресурса и управљања тимом
- Улога управљања људским ресурсима у дигиталном (социјалном) предузећу
- Управљање учинком тима у дигиталном окружењу
- ХР и бенефиције, накнаде, обуке, запошљавање, односи са запосленима
- Корисни дигитални алати и софтвер за управљање људским ресурсима

Потребни материјал: мали акваријум или стаклена чинија, папире са одштампаним питањима/темама и исечени у облику рибица, А4 и А3 папире, флипчарт папире, самолепљиви папире, хемијске или дрвене оловке, маркери, фломастери, лаптоп, пројектор.

Пропратни документи и додатна литература:

- *Indeed Editorial Team. (2022, July 17). The Definition and Role of Human Resource Management at Work.*
<https://ca.indeed.com/career-advice/finding-a-job/role-of-human-resource-management>
- *The Importance of Teamwork in HR Management. (2022, October 7). EmployeeConnect HRIS.*

<https://www.employeeconnect.com/blog/why-teamwork-is-important-for-hr-management/>

- Crayon Data. (2022, May 14). 5 HR tools for successful business digital transformation. <https://www.crayondata.com/5-hr-tools-for-successful-business-digital-transformation/>

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Вежна Акваријум треба да буде јасно објашњена учесницима како би се избегла било каква збуњеност када дискусија почне. Свим учесницима треба да буде јасно да треба активно да слушају и да морају дати знак када желе да се укључе у дискусију.
- Учесници треба да добију презентацију и линкове представљених ХР алата/софтвера како би могли даље да их истражују. Ове корисне материјале тренер може да им пошаље у групу на друштвеној мрежи коју су направили за комуникацију током и након обуке или путем маила.

Повезивање, умрежавање и укључивање заједнице у ДСП

Назив радионице: Повезивање, умрежавање и укључивање заједнице у ДСП

Трајање: 180 минута

Позадина:

Сваки друштвени пројекат и друштвено предузеће се гради прихватањем и подржавањем одређеног друштвеног циља и укључивањем заједнице у његово успешно управљање и постизање. Поред тога, повезивање и умрежавање подржавају постојање друштвених пројеката на тржишту. Дакле, исти случај је и са дигиталним социјалним предузетништвом. Важност повезивања, умрежавања и укључивања заједнице у ДСП је кључна јер је предузеће осмишљено и функционише у дигиталном окружењу, а инклузиван приступ са различитим заинтересованим странама и заједницом захтева велики напор. Ова сесија се састоји од веома практичних и корисних активности које наглашавају важност ових аспеката и показује како могу бити подржани развијањем корисних акционих планова и стратегија које могу даље да користе циљне групе старијих особа и одраслих са инвалидитетом у ДСП.

Циљ радионице: Нагласити важност повезивања, умрежавања и укључивања заједнице у дигитално социјално предузетништво и развити нове практичне акционе планове/стратегије применљиве за старије особе и одрасле са инвалидитетом.

Специфични подциљеви:

- Разумевање важности повезивања, умрежавања и укључивања заједнице у ДСП;
- Креирање специфичних акционих планова и стратегија у вези са повезивањем, умрежавањем и укључивањем заједнице у ДСП који су применљиви за старије особе и одрасле са инвалидитетом;
- Унапређивање тимског рада и сарадње.

Компетенције које обухвата радионица:

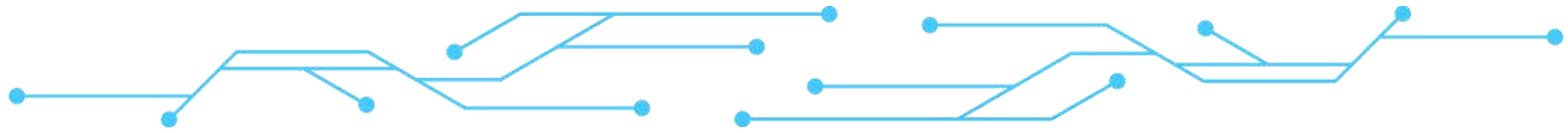
- Комуникација и сарадња;
- Дигиталне компетенције;
- Предузетничке компетенције;
- Грађанске компетенције;
- Аналитичке вештине;
- Креативно и критичко мишљење;
- Писменост;
- Личне, друштвене и компетенције за учење.

Методологија и методе:

- Рад у малим групама – израда акционих планова/стратегија;
- Презентације.

Ток радионице:

I. Увод у радионицу (10 минута)

Сесија почиње кратким уводом у тему. Тренер наглашава важност стварања и одржавања веза, умрежавања, као и укључивања заједнице и корисника у друштвене сврхе, посебно у социјалним предузећима. Затим се акценат ставља на дигитално социјално предузеће и тренер даје учесницима инструкције за рад.

II. Израда акционих планова за: повезивање, умрежавање и укључивање заједнице у ДСП (120 минута)

Тренер дели учеснике у 3 мање групе и обавештава их да им је задатак израда акционог плана или стратегије за повезивање, умрежавање и укључивање заједнице у ДСП. Подела задатака између група је следећа:

- Група 1: Развијте стратегију која помаже дигиталном социјалном предузетнику да прошири своје везе и умрежавање.
- Група 2: Направите план у којем је заједница део тима ДСП-а и процеса доношења одлука.
- Група 3: Користите приступ усредсређен на човека за заједничко креирање и развој ДСП идеје у партнерству са потенцијалним корисницима идеје.

Групе имају 2 сата да осмисле ове акционе планове и стратегије и да припреме кратку презентацију.

III. Презентације (50 минута)

Све групе се окупљају како би представиле своје развијене акционе планове и стратегије. Свака група има оквирно 10-15 минута за излагање, након чега следи кратка сесија за питања и одговоре, поштујући планирано време за овај део сесије.

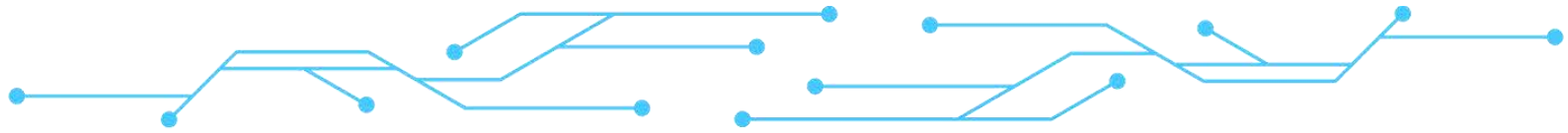
Потребни материјали: А4 и А3 папири, флипчарт папири, самолепљиви папирићи, хемијске и дрвене оловке, маркери, фломастери, лаптоп, пројектор, интернет конекција.

Пропратни документи и додатна литература:

- Landry, L. (2020, December 15). *What Is Human-Centered Design?* | HBS Online. *Business Insights Blog*. <https://online.hbs.edu/blog/post/what-is-human-centered-design>

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Током израде акционих планова и стратегија тренер треба да усмерава учеснике у проналажењу корисних извора информација и образаца који ће им помоћи да што боље структурирају свој рад.
- Групи која ради на концепту дизајна усредсређеног на човека треба помоћи и осигурати да су разумели концепт и његову примену. Ово је неопходно у случају да раније нису чули за концепт.

Утицај сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом

Назив радионице: Утицај сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом

Трајање: 180 минута

Позадина:

Друштвене мреже су данас постале свакодневни део живота људи. Оне постају извори за добијање различитих врста информација као што су личне, тематске, мода, тржиште, медији и још много тога. Традиционална и друштвена предузећа користе друштвене мреже за пласирање и препознавање брэнда и за стицање купаца, за умрежавање и тако даље. Другим речима, друштвено умрежавање у великој мери доприноси развоју друштвеног капитала. Друштвени капитал је концепт чији је циљ да нагласи важност друштвених контаката између група и унутар група. То првенствено значи да друштвене мреже имају додатну вредност и да нису увек штетне по природи као што се раније мислило⁴. Водич за студије менаџмента (н.д.) наглашава да се велики утицај сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал може описати као начин на који је људима олакшано прикупљање информација једни о другима и успостављање релевантног односа међу њима⁵. Током ове сесије учесници имају прилику да кроз практичне активности науче више о утицају сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал и да даље дискутују о њиховом односу на друштвене активности старијих особа и одраслих са инвалидитетом.

Циљ радионице: Проценити утицај сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал и разговор о овом феномену за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом.

Специфични подциљеви:

- Практичним активностима указати на утицај који друштвене мреже имају на друштвени капитал;
- Упознавање са друштвеним капиталом и његовим кључним елементима;
- Разговор о утицају сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом.

Компетенције које обухвата радионица:

- Комуникација и сарадња;
- Дигиталне компетенције;
- Грађанске компетенције;
- Аналитичке вештине;
- Креативно и критичко мишљење;
- Писменост;
- Вишејезичне компетенције;
- Личне, друштвене и компетенције за учење.

⁴ What is Social Capital ? - Meaning, Barriers and its Application. (n.d.). <https://www.managementstudyguide.com/social-capital.htm>

⁵ Impact of Social Networking Sites on Social Capital. (n.d.). <https://www.managementstudyguide.com/social-networking-sites-and-social-capital.htm>

Методологија и методе:

- Рад у малим групама – писање објаве за друштвене мреже;
- Гласање;
- Саморефлексија;
- Тиха олуја идеја;
- Презентације/постављање објаве на друштвене мреже;
- Дискусија.

Ток радионице:

I. Рад у малим групама – писање објаве за друштвене мреже (40 минута)

Тренер дели учеснике у 5 малих група и даје им инструкцију да у наредних 40 минута напишу објаву за друштвену мрежу која указује на промоцију неког циља, производа или нечега по њиховом избору. Могу да раде у радној соби или да нађу неки други одговарајући простор за рад. Када напишу објаву треба да је објаве у групи друштвене мреже која је направљена за ову обуку.

II. Читање објаве и гласање (20 минута)

Све групе се враћају у радну собу да би заједно погледале објаве у групи. Након читања свих објаву тренер позива учеснике да гласају за објаву која им се највише допала тако што је записују на мали папирић. Гласање је анонимно и траје 15 минута. Свако треба да пресавије свој папирић тако да се не види шта је на њему написано и да га стави у малу кутију.

III. Саморефлексија и објављивање победника (10 минута)

Након гласања тренер пребројава гласове и позива учеснике да размисле о томе које елементе су оценили у објави за коју су гласали. Затим објављује победничку објаву и даје мали поклон групи која је ту објаву написала.

IV. Тиха олуја идеја: 5 елемената друштвеног капитала (40 минута)

Тренер представља учесницима 5 флипчарт папира на којима су исписани следећи појмови:

- Групе и мреже
- Поверење и солидарност
- Колективно деловање и сарадња
- Социјална кохезија и инклузија
- Информације и комуникација

Тренер обавештава учеснике да су то елементи друштвеног капитала. Затим их позива да у наредних 25 минута свако самостално ради/тихо размишља и да допринесу сваком флипчарту тако што ће на њих написати своје разумевање наведених појмова. Могу да користе различите фломастере и маркере или самолепљиве папириће и није им дозвољено да разговарају једни са другима. Након што је свако записао своје мишљење о задатим појмовима, тренер позива учеснике да се опет поделе у групе у којима су писали објаву у претходном задатку и даје свакој групи један од флипчарт папира. Имају 15 минута да прочитају прилоге, да их групишу према личностима и да припреме кратку презентацију.

V. Презентације (40 минута)

Све групе се окупљају за презентацију свог рада. Свака група има 5-7 минута за излагање, након чега тренер објашњава идеју која стоји иза ове активности и оставља времена за питања и коментаре.

VI. Дискусија (30 минута)

Сесија се наставља кратком дискусијом након излагања свих група. Тренер прави кратку рекапитулацију о друштвеним мрежама и њиховом утицају на друштвени капитал, као и о томе како су ове активности повезане са том темом. Затим започиње дискусију постављајући следећа питања:

- Да ли сте током саморефлексије схватили који су то елементи највише утицали на избор одређене објаве?
- Какав може бити утицај сајтова друштвених мрежа на друштвени капитал за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом?

Учесници деле своја мишљења док их тренер води у дискусији помињући елементе друштвеног капитала.

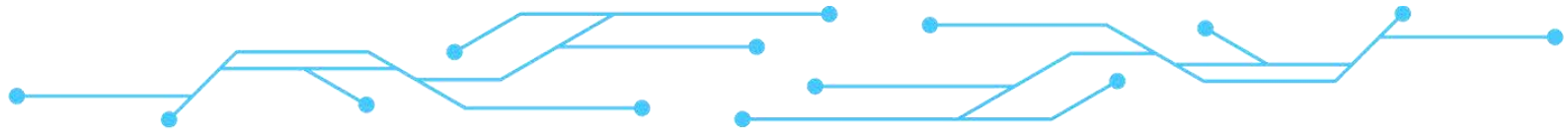
Потребни материјали: А4 и А3 папири, флипчарт папири, самолепљиви папирићи, хемијске и дрвене оловке, маркери, фломастери, лаптоп, пројектор, материјал неопходан за писање објаве за друштвене мреже, мала кутија за гласање, поклон за победнике.

Пропратни документи и додатна литература:

- *What is Social Capital ? - Meaning, Barriers and its Application. (n.d.).*
<https://www.managementstudyguide.com/social-capital.htm>
- *Impact of Social Networking Sites on Social Capital. (n.d.).*
<https://www.managementstudyguide.com/social-networking-sites-and-social-capital.htm>

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Време за писање објаве за друштвене мреже би требало да остане како је планирано у програму. Но време за дискусију тренер може да продужи у случају да учесници имају питања у вези са друштвеним капиталом и/или утицајем сајтова друштвених мрежа.

Развијање квалитетног маркетиншког садржаја за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом

Назив радионице: Развијање квалитетног маркетиншког садржаја за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом

Трајање: 180 минута

Позадина:

Након што је тема друштвених мрежа обрађена, програм се фокусира на маркетиншки аспект и његову важност за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом. Маркетинг садржаја је развој и дистрибуција релевантног, корисног садржаја – блогова, билтена, белих књига, објава на друштвеним мрежама, мејлова, видео записа и слично – тренутним и потенцијалним купцима. Када се уради како треба, овај садржај преноси стручност и јасно ставља до знања да компанија цени људе којима нуди своје производе/услуге⁶. То је веома важан фактор у предузетничким активностима и уско је повезан са брендирањем, као и са друштвеним медијима и досезањем до жељене публике. Ова сесија је осмишљена тако да учесницима пружи релевантне информације о концепту маркетинга садржаја, његовим предностима, као и о развоју процеса и стратегија. Штавише, учесници имају прилику да развију нове стратегије за ДСП у складу са сазнањима која су стекли током ове сесије.

Циљ радионице: Учење о концепту маркетинга садржаја и израда стратегије маркетинга садржаја за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом.

Специфични подциљеви:

- Упознавање са концептом маркетинга садржаја;
- Истраживање стратегија и процеса маркетинга садржаја;
- Израда стратегије маркетинга садржаја за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом.

Компетенције које обухвата радионица:

- Комуникација и сарадња;
- Дигиталне компетенције;
- Грађанске компетенције;
- Аналитичке вештине;
- Креативно и критичко мишљење;
- Писменост;
- Вишејезичне компетенције;
- Личне, друштвене и компетенције за учење.

Методологија и методе:

- Теоријски инпут;
- Рад у малим групама: израда стратегије маркетинга садржаја за ДСП;
- Презентације и дискусија.

⁶ What is Content Marketing? Content Marketing Definition. (n.d.). [Video]. Mailchimp. <https://mailchimp.com/marketing-glossary/content-marketing/>

Ток радионице:

I. Теорија о маркетингу садржаја (30 минута)

Тренер уводи учеснике у сесију и тему. Припремио је презентацију у вези са концептом маркетинга садржаја и његовом применом у пракси. Презентација обухвата следећи садржај:

- Шта је маркетинг садржаја?
- Предности маркетинга садржаја за ДСП.
- Примери маркетинга садржаја: блогови, мејлови, друштвени медији, видео, билтен, бела књига.
- Процес развоја стратегије маркетинга садржаја.

II. Рад у малим групама – израда стратегије маркетинга садржаја за ДСП (100 минута)

Тренер дели учеснике у 4 мале групе. Имају задатак да у наредних 40 минута израде стратегију маркетинга садржаја за ДСП старијих особа и одраслих са инвалидитетом на основу различитих типова/примера: блогови, мејлови, друштвени медији, видео, билтен, бела књига. На задатку могу да раде у радној соби или да нађу неко друго одговарајуће место, у некој другој просторији или напољу. Важно је да се врате у договорено време са припремљеном кратком презентацијом.

III. Презентације (50 минута)

Групе се поново окупљају и представљају свој рад. Имају 5-7 минута за излагање, а након сваке презентације се одржава кратка сесија питања и одговора, поштујући планирано време за овај део сесије.

Потребани материјали: А4 и А3 папири, флипчарт папири, самолепљиви папирићи, хемијске и дрвене оловке, маркери, фломастери, лаптоп, пројектор, интернет конекција.

Пропратни документи и додатна литература:

- *What is Content Marketing? Content Marketing Definition. (n.d.). [Video]. Mailchimp.*
<https://mailchimp.com/marketing-glossary/content-marketing/>

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Тренер може дати више времена учесницима за развој планова маркетинга садржаја. Резултат овог задатка је опипљиви производом који учесници могу користити у будућем раду са старијим особама и одраслим особама са инвалидитетом, тако да треба бити флексибилан са временом.

Монетизација у ДСП и Crowdfunding

Назив радионице: Монетизација у ДСП и *Crowdfunding*

Трајање: 180 минута

Позадина:

Термин монетизација се односи на процес претварања нечега што не ствара приход у готовину. У многим случајевима, монетизација тражи нове методе стварања прихода из нових извора, као што је уграђивање прихода од огласа у видео клипове на друштвеним мрежама да би се платили креатори садржаја⁷. Постоје различити начини на које предузећа или друштвени субјекти могу да спроведу монетизацију. Ова сесија упознаје учеснике са различитим стратегијама монетизације, теоријском позадином о концепту монетизације, и представља им *crowdfunding* као метод за прикупљање средстава. *Crowdfunding* најчешће користе новоосноване компаније или растућа предузећа као начин приступа алтернативним фондовима. То је иновативан начин прибављања средстава за нове пројекте, послове или идеје. То такође може бити начин неговања заједнице око ваше понуде. Користећи моћ заједнице на мрежи, такође можете стећи корисне увиде у тржиште и приступ новим купцима⁸. Учесници имају прилику да истраже различите информације и алате у вези са монетизацијом и *crowdfunding-om* у дигиталном социјалном предузетништву кроз неколико интерактивних активности и дискусија.

Циљ радионице: Упознавање са концептом монетизације и најбољим стратегијама које се користе за ДСП, као и истраживање концепта *crowdfunding-a* и платформи које се најчешће користе за друштвене пројекте.

Специфични подциљеви:

- Учење о концепту монетизације и његовој ефикасности у ДСП;
- Истраживање различитих стратегија монетизације и савета за социјално предузетништво;
- Схватање *crowdfunding-a* као иновативног концепта и метода за прикупљање средстава;
- Истраживање платформи које се најчешће користе за *crowdfunding* за ДСП.

Компетенције које обухвата радионица:

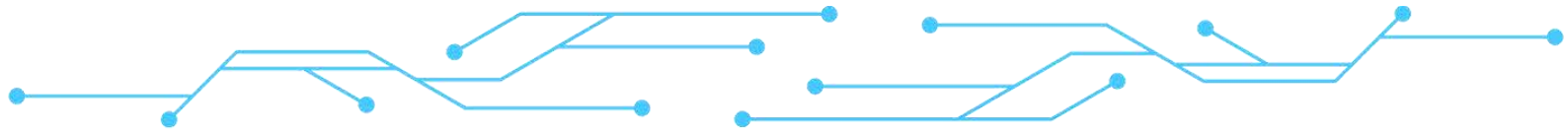
- Управљање финансијама;
- Дигиталне компетенције;
- Грађанске компетенције;
- Аналитичке вештине;
- Креативно и критичко мишљење;
- Писменост;
- Личне, друштвене и компетенције за учење.

Методологија и методе:

- Теоријски инпут;

⁷ Monetize: What It Means, How It Works, Types, and Examples. (2022, February 11). Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/m/monetize.asp>

⁸ Crowdfunding explained. (n.d.). Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. https://single-market-economy.ec.europa.eu/access-finance/guide-crowdfunding/what-crowdfunding/crowdfunding-explained_en

-
- Групна дискусија;
 - Олуја идеја;
 - Приказивање видеа;
 - Рад у малим групама – истраживање платформи за цrowдфундинг за ДСП;
 - Презентације.

Ток радионице:

I. Теоријски инпут – стратегије и савети за монетизацију (30 минута)

Тренер уводи учеснике у сесију и тему и затим приказује презентацију о монетизацији и стратегијама за монетизацију. Презентација обухвата следећи садржај:

- Шта је монетизација?
- Монетизација за социјалне пројекте
- 10 стратегија монетизације у друштвеним предузећима
- 5 савета о изградњи и развоју друштвеног бизниса

II. Групна дискусија – најчешће стратегије монетизације у локалним/европским социјалним предузећима (20 минута)

Тренер почиње дискусију постављајући учесницима следеће питање:

- На основу теоријске презентације са почетка сесије и вашег личног искустава, шта сматрате најчешћим стратегијама монетизације у локалним/европским (дигиталним) друштвеним предузећима?

Учесници износе своја мишљења. Дискусија траје око 20 минута.

III. Олуја идеја: шта је *crowdfunding*? (15 минута)

Након дискусије, тренер исписује реч *crowdfunding* на флипчарт папир и пита учеснике о њиховом разумевању овог појма. Док учесници износе своје мишљење тренер записује кључне речи на флипчарт папир. Ова сесија траје око 15 минута.

IV. Приказивање видеа: претварање ваше идеје у реалност помоћу цrowдфундинг-а (35 минута)

Тренер приказује *TED Talk* видео са *Simon Walker-om* који је један од најбољих тренера за *crowdfunding* у Великој Британији. Видео говори о утицају *crowdfunding*-а као методе прикупљања средстава. Видео је дугачак око 16 минута и доступан на овом линку:

<https://www.youtube.com/watch?v=hIO0KH9JfsE>

Након приказивања видеа, тренер позива учеснике да поделе своје утиске о садржају видеа. Овај део сесије траје око 20 минута.

V. Рад у малим групама: истраживање платформи за цrowдфундинг за ДСП (40 минута)

Тренер дели учеснике у 5 малих група. Свака група добија да истражи одређену *crowdfunding* платформу и да припреми кратку презентацију о њој, њеној примени, као и о њеним погодностима/јединственим вредностима. Имају 40 минута за истраживање и припрему презентације. Платформе које групе добијају да истраже су:

- *Indiegogo*: <https://www.indiegogo.com/>
- *Chuffed*: <https://www.chuffed.org/us>
- *Mightycause*: <https://www.mightycause.com/>
- *UpEffect*: <https://www.theupeffect.com/>
- *Propelx*: <https://www.propelx.com/>

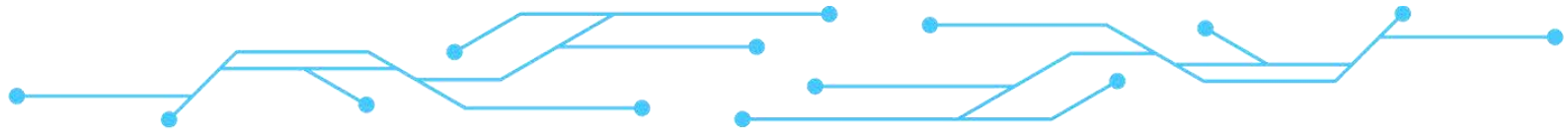
VI. Презентације (40 минута)

Групе се поново окупљају и представљају свој рад. Имају 5-7 минута за излагање, а након сваке презентације се одржава кратка сесија питања и одговора, поштујући планирано време за овај део сесије.

Потребни материјали: А4 и А3 папири, флипчарт папири, самолепљиви папирџи, хемијске и дрвене оловке, маркери, фломастери, лаптоп, пројектор, звучници за приказивање видеа, интернет конекција.

Пропратни документи и додатна литература:

- *Monetize: What It Means, How It Works, Types, and Examples.* (2022, February 11). Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/m/monetize.asp>
- *Social Sector Network.* (2020, December 29). *Social Enterprise Business Models: 10 Revenue Strategies.* <https://socialsectornetwork.com/social-enterprise-business-models-10-revenue-strategies/>
- *How to monetize a social business without losing the human element.* (n.d.). Wamda. <https://www.wamda.com/2015/02/monetize-social-business-losing-human-element>
- *Crowdfunding explained.* (n.d.). Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. https://single-market-economy.ec.europa.eu/access-finance/guide-crowdfunding/what-crowdfunding/crowdfunding-explained_en
- Bouronikos, V. (2022, June 8). *5 Best Social Entrepreneurship Crowdfunding Platforms in 2021.* Institute of Entrepreneurship Development. <https://ied.eu/blog/social-entrepreneurship-crowdfunding-platforms/>
- *The 6 Best Crowdfunding Platforms of 2023.* (2022, December 29). Investopedia. <https://www.investopedia.com/best-crowdfunding-platforms-5079933>
- TEDx Talks. (2017, May 18). *Why Crowdfund? To Make Your Idea A Reality | Simon Walker | TEDxStPeterPort [Video].* YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=hIO0KH9JfsE>

Развијање нових радионица за подршку старијим особама и одраслим са инвалидитетом у ДСП I и II

Назив радионице: Развијање нових радионица за подршку старијим особама и одраслим са инвалидитетом у ДСП I и II

Трајање: 140+220 минута

Позадина:

Након покривања различитих елемената и аспеката чији је циљ да оснаже едукаторе одраслих да подстакну покретање дигиталног социјалног предузетништва међу старијим особама и одраслима са различитим способностима, програм се фокусира на то да учесници преточе стечено знање са обуке у практичне радионице за своју циљну групу на локалном нивоу. Током ове сесије опет раде у националним тимовима и развијају нове радионице за подршку старијим особама и одраслима са инвалидитетом у покретању/вођењу ДСП-а. Током рада ће им бити пружена потребна подршка и помоћ, а имаће и прилику да представе своје радионице и добију детаљне повратне информације од тренера и осталих учесника.

Циљ радионице: Развијање и представљање нових радионица за подршку старијим особама и одраслима са инвалидитетом у дигиталном социјалном предузетништву и давање детаљних повратних информација на развијене радионице.

Специфични подциљеви:

- Освртање на улогу едукатора у образовању старијих особа и одраслих са инвалидитетом у ДСП;
- Развијање нових радионица чији је циљ да оснаже старије особе и одрасле са инвалидитетом у ДСП;
- Презентовање нових радионица и давање повратних информација.

Компетенције које обухвата радионица:

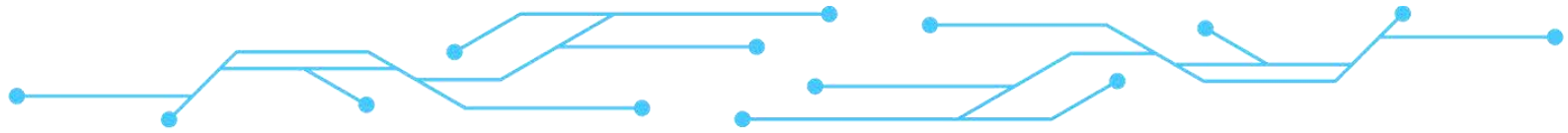
- Грађанске и друштвене компетенције;
- Предузетничке компетенције;
- Комуникација;
- Тимски рад;
- Вештине презентовања;
- Аналитичке вештине;
- Управљање временом;
- Решавање проблема.

Методологија и методе:

- Рад у малим групама – национални тимови;
- Презентације, дискусија и повратне информације.

Ток радионице:

- I. Увод у задатак и представљање обрасца за израду програма радионица (20 минута)

На овој сесији ће учесници стечено знање са обуке применити у пракси. Тренер их дели у националне тимове у којима ће радити на развоју нових радионица за подршку старијим особама и одраслима са инвалидитетом у покретању/вођењу дигиталног социјалног предузећа. Могу да обраде одређену тему/аспект од интереса, укључујући и оне које су биле обрађене током обуке. Затим, тренер представља образац за израду програма радионице који треба да користе током рада и шаље га учесницима маилом. Попуњени образац све групе треба да пошаљу тренеру.

II. Рад у малим групама – развијање радионица (100 минута)

Учесници се деле у националне тимове и почињу да раде на развоју радионица. Имају 100 минута да разраде први нацрт радионице, након чега се окупљају да би информисали тренера о напретку рада и за консултације са њим ако им је то потребно. До сада би требало би да имају дефинисан циљ радионице, специфичне подциљеве и предлог метода које би користили током радионице.

III. Консултације са тренером (20 минута)

Све групе се окупљају да би укратко известиле о напретку свог рада. Тренер од сваке групе тражи да укратко представе шта су до сада урадиле и ако је потребно даје им предлоге како да побољшају свој рад.

IV. Наставак рада у малим групама - развијање радионица (120 минута)

Учесници настављају са групним радом и интегришу сугестије које су добили од тренера у нацрт своје радионице. Настављају да раде још 2 сата и припремају се да укратко представе свој рад другим групама.

V. Презентације, повратне информације и дискусија (100 минута)

Групе се окупљају да би представиле радионице које су осмислиле. Свака група има оквирно 10 минута да представи свој рад, након чега следи сесија питања и одговора и детаљне повратне информације о раду. Свака група добија персонализоване повратне информације, а сесија се завршава кратком дискусијом о утисцима овог процеса рада.

Потребни материјали: А4 и А3 папири, образац за програм радионице за сваку групу, флипчарт папири, самолепљиви папирићи, хемијске и дрвене оловке, маказе, маркери, фломастери, лаптоп, пројектор, интернет конекција.

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Тренер треба да буде доступан групама током израде овог задатка, треба да прати напредак у раду и с времена на време провери да ли је групама потребна подршка.

Евалуација и затварање обуке

Назив радионице: Евалуација и затварање обуке

Трајање: 90 минута

Позадина:

Евалуација обуке је завршна сесија програма. На овој сесији учесници имају прилику да се осврну на цео програм обуке и да га оцене, као и да се осврну на своја очекивања, страхове и доприносе постављене првог дана обуке. Штавише, на овој сесији имају различите активности које обезбеђују свеукупну евалуацију рада тренера, коришћених метода и методологија, енергију групе, подршку организатора и тако даље. Ова сесија је веома важна и за организаторе и тренере јер им даје повратне информације и сугестије како да унапреде свој рад у будућим пројектима.

Циљ радионице: Рефлексија и евалуација обуке и процеса учења.

Специфични подциљеви:

- Осврт на очекивања, страхове и доприносе постављеним првог дана обуке;
- Евалуација програм обуке и стеченог знања;
- Евалуација коришћених метода и учинак тренера;
- Осврт и дељење утисака о целокупној организацији обуке и стеченом искуству.

Компетенције које обухвата радионица:

- Комуникација и сарадња;
- Писменост;
- Грађанске компетенције;
- Дигиталне компетенције;
- Аналитичке вештине и рефлексија;
- Креативно изражавање.

Методологија и методе:

- Саморефлексија на очекивања, страхове и доприносе;
- Групна евалуација;
- Писана евалуација;
- Вербална евалуација.

Ток радионице:

I. Саморефлексија на очекивања, страхове и доприносе (15 минута)

Сесија почиње саморефлексијом на очекивања, страхове и доприносе постављеним првог дана обуке. Тренер доноси флипчарт папире са самолепљивим лепирићима од првог дана обуке и тражи од учесника да пронађу своје папириће на сва три флипчарт папира (очекивања, страхови, доприноси). Када пронађу свој папирић, треба да га уклоне са флипчарта у случају да су њихова очекивања испуњена, њихови страхови нису релевантни за целокупно искуство и ако су њихови доприноси испуњени. У случају да нешто од забележеног није испуњено и даље је релевантно, треба да оставе папирић на флипчарт папиру. Уколико учесници то желе могу да продискутују о садржају са преосталих папирића на флипчарту.

II. Групна евалуација процеса учења и наредних корака (25 минута)

Следећа активност евалуације односи се на целокупни процес учења. Тренер поставља 4 флипчарт папира са цртежима или импровизоване предмете који представљају фрижидер, рерну, машину за прање веша и канту за смеће. Тренер позива учеснике да на самолепљиве папире напишу своју процену и залепе их на одговарајући флипчарт папир/предмет водећи се следећим упутствима:

- Шта спада у фрижидер (алати, мисли, идеје које се неће користити у блиској будућности, али су корисне за касније фазе)?
- Шта спада у рерну (алати, мисли, идеје које ће се користити убрзо по доласку кући)?
- Шта припада машини за прање веша (алати, мисли, идеје које треба мало да се прилагоде да би се уклопиле у мој стил рада и потребе)?
- Шта спада у канту за смеће (алати, мисли, идеје које нису вредне и релевантне за мене и мој рад)?

Учесници имају оквирно 15 минута за овај део евалуације. Када сви залепе своје папире тренер кратко пролази кроз сваки флипчарт папир/предмет да би прочитао неке од евалуација осигуравајући анонимност.

III. Писана евалуација (20 минута)

Писана евалуација је једна од најважнијих активности на овој сесији јер омогућава учесницима да дају темељну евалуацију о следећим аспектима: циљеви учења, евалуација рада тренера и коришћених метода, евалуација организационог тима, логистика и смештај, као и групна енергија. Тренери су евалуациони формулар припремили унапред користећи дигиталне алате и деле га са учесницима путем е-поште или групе на друштвеној мрежи која је направљена за ову обуку. Учесници имају оквирно 20 минута да попуне евалуацију.

IV. Вербална евалуација (30 минута)

Завршна активност ове сесије је круг вербалне евалуације. Тренер позива све учеснике да укратко изнесу своје утиске о програму и опште искуство током обуке. Након што сви изнесу своје утиске, тренер додаје своје утиске и потом званично затвара обуку.

Потребни материјали: флипчарт папире, самолепљиве папире, хемијске и дрвене оловке, маркери, дигитални уређаји за писану евалуацију (у случају да неки од учесника не могу да користе своје телефоне), интернет конекција.

Препоруке за тренере који ће реализовати ову обуку:

- Организатори треба унапред да припреме дигитални евалуациони формулар и да га тестирају. Такође треба да су у могућности да пруже учесницима дигитални уређај за евалуацију у случају да некоме затреба.

Outreach Hannover e.V., Немачка

**Sufinansira
Evropska Unija**

Финансирано средствима Европске Уније. Изнесени ставови и мишљења су ставови и мишљења аутора и не мора да се подударају са ставовима и мишљењима Европске Уније или Европске извршне агенције за образовање и културу (ЕАЦЕА). Ни Европска Унија ни ЕАЦЕА не могу да се сматрају одговорнима за њих.